

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุเป็นปวงชนบุคคล เป็นที่พึงทราใจของบุตรหลาน ที่เคารพนับถือของบุคคลในวงศาคณาญาติ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามตลอดจนประสบการณ์ชีวิตที่ได้สร้างสมไว้ให้กับสังคมจากคนรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง จะ มีความคิดอ่านสุขุมรอบคอบ เคยทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมมาแล้วเมื่อก่อนอยู่ในวัยทำงาน ทำให้เกิดสังคมที่ดี มีคุณธรรมและเป็นสังคมที่ยึดถือผู้สูงอายุเป็นหลักสำคัญของครอบครัว เป็นผู้นำครอบครัวที่พร้อมให้ในทุกๆ ด้านเพื่อให้ผู้สูงอายุที่สังคมถือเป็นปวงชนบุคคลลงไว้ สังคมควรตระหนักในความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้สูงอายุ ตอบแทนเมื่อก่อนอยู่ในวัยถดถอย หรืออยู่ในช่วงเวลาที่ศักยภาพเสื่อมถอย ให้ได้รับการคุ้มครอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุก

ประเทศไทยมีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และอายุยืนยาวมากขึ้น เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา อาจมาจากการสาธารณสุขเจริญขึ้น ประชาชนเข้าถึงการบริการทางการแพทย์สะดวกขึ้นรวมทั้งแหล่งข้อมูลทางสาธารณสุขได้เร็วและแม่นยำมากขึ้น การคมนาคมสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยรวดเร็วขึ้น จึงมีกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้นประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ บังคับให้มีบริการแก่กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ในรูปแบบที่รับกับสภาพของกลุ่มอายุ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ต้องได้รับการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพคงที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิเกี่ยวกับสิทธิได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในมาตรา 80 ซึ่งระบุว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ ด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะ ด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16 (10) ให้

เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรีคนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 (27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 70)

ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันของ องค์การบริหารส่วนตำบลทพไทยมก็มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือการช่วยเหลือ สงเคราะห์เบี้ยยังชีพไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ ใน ปัจจุบันของผู้สูงอายุผู้สูงอายุบางกลุ่มอาจไม่มีความต้องการในด้านที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัด ให้ จึงไม่ตอบสนองสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้บางเรื่องอาจไม่ตรงกับความต้องการของ ผู้สูงอายุ ปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้ง ขาด การดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาการขาดความอบอุ่นใน ครอบครัว การทอดทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่ตามลำพัง และไม่มีโอกาสที่จะร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันใน ชามว่าง ในขณะที่บางหน่วยงานประสบกับปัญหาด้านบุคลากร และงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถ ให้บริการได้อย่างทั่วถึง อีกอย่างผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทพไทยมก็จะมีปัญหา ด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่างๆ เบียดเบียน ทั้งโรคทางร่างกายและสภาพจิตใจ ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลทพไทยมผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่มีฐานะไม่ดีบางคนไม่มีลูกหลานดูแล เลี้ยงดู ไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ บางคนไม่มีที่อยู่อาศัย ทำให้ได้รับความลำบากอีก อย่างผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทพไทยมไม่ค่อยมีโอกาสได้รับความรู้เพื่อพัฒนา ตนเองให้เหมาะสมกับวัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะ ไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ ตำแหน่งสูงผู้สูงอายุส่วนมากไม่ได้รับความดูแลเอาใจใส่และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ผู้สูงอายุส่วนมากจะว่าห่วย อ้างว้าง เพราะลูกหลาน ญาติพี่น้องทอดทิ้งไปทำงานในเขตเมืองทิ้งพ่อ แม่ให้เฝ้าบ้านเลี้ยงดูหลานๆ ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแล และได้รับความ อบอุ่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ใน องค์การบริหารส่วนตำบลทพไทยม ปฏิบัติหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยเอดส์และผู้ด้อยโอกาส จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความต้องการ สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลทพไทยม อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการและส่งเสริมสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ตามแนวความคิดของ โกวิทซ์ พวงงาม (2552 : 441 - 445) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน แต่ผู้วิจัยขอศึกษาเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่พักอาศัย และด้านนันทนาการ ทั้งนี้เพราะจำนวน 3 ด้านนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 700 คน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่ มอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148 - 149) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เพื่อให้เข้าใจในความหมายของศัพท์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่ต้องการให้มีระบบการจัดสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ เอกชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม สร้างความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุในระยะยาว ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งกาย จิตใจ
2. สวัสดิการสังคม หมายถึง ความต้องการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุและระบบการจัดการทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง
3. ความต้องการทางสังคม หมายถึง ความประสงค์ของผู้สูงอายุที่เหมาะสมและเป็นธรรมจากภาครัฐ เอกชน สร้างความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุในระยะยาวเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่ได้รับจากภาครัฐ ใน 3 ด้านดังนี้
  - 3.1 ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล หมายถึง การจัดบริการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล การได้รับคำแนะนำ ความรู้การป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ ได้มาตรฐาน การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
  - 3.2 ด้านที่พักอาศัย หมายถึง การจัดบริการและสงเคราะห์ ด้านที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่ม ตามควรแก่อัตภาพ เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย มีความมั่นคง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัด
  - 3.3 ด้านนันทนาการ หมายถึง การจัดบริการและการสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการแสดงออก ตามความสามารถ ความถนัด การมีส่วนร่วมกับกลุ่มทางสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ หกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย
5. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว